

В. М. Масін

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

**ОСОБЛИВОСТІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ОБСЛУГОВУЮЧОГО
КООПЕРАТИВУ (КООПЕРАТИВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ)**

Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», за рішенням загальних зборів сільськогосподарський обслуговуючий кооператив може бути реорганізований лише в інший сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, а кооперативне об'єднання — в інше кооперативне об'єднання [1, ст. 11].

Із розвитком ринкової економіки у вітчизняному законодавстві набули нового значення чимало понять, з-поміж яких «реорганізація юридичних осіб» та «реорганізація суб'єктів господарювання». 15 травня 2003 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [2]. Створення юридичної особи можливе двома способами: шляхом заснування нової юридичної особи та шляхом реорганізації існуючих юридичних осіб. У свою чергу, існує кілька видів реорганізації юридичної особи з метою створення юридичної особи: злиття, приєднання, поділ та перетворення [2, ст. 33].

Стосовно видів реорганізації з метою створення юридичної особи слід зазначити, що Цивільний кодекс України (далі — ЦК) у ст.ст. 106-108 дав їм відповідне визначення [3, ст.ст. 106-108]. Натомість щодо реорганізації як способу припинення юридичної особи були проблеми, оскільки до змісту цього поняття належав виділ юридичної особи зі складу іншої юридичної особи, що було неправильно, бо в результаті виділу припинення існуючої юридичної особи не відбувається. Цей недолік було усунуто у ЦК. Відповідно до статті 104 ЦК юридична особа припиняється у результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам — правонаступникам (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації [3, ст. 104].

Кооператив може ліквідуватися за рішенням загальних зборів членів кооперативу або за рішенням суду. Ліквідація кооперативу здійснюється комісією, призначеною органом, який прийняв рішення про його ліквідацію. Цим же органом визначається порядок діяльності ліквідаційної комісії.

Реорганізація в деяких випадках може бути способом припинення юридичної особи, а в інших — способом створення юридичної особи, відтак виділення юридичної особи зі складу існуючої юридичної особи спричинює виникнення юридичної особи, а не її припинення. Припинення юридичної особи в процесі реорганізації збігається з виникненням юридичної особи. При злитті, розділенні та перетворенні має місце як припинення, так і виникнення юридичних осіб.

У Господарському кодексі України [4] термін «реорганізація» зустрічається у ст. 56, присвяченій порядку створення суб'єктів господарювання. На нашу думку, слід підтримати думку А. Ніцевича, В. Лебедева про те, що цей термін використано невдало, бо в результаті приєднання нова юридична особа не утворюється, а має місце лише припинення однієї або кількох юридичних осіб при збереженні юридичної особи, до якої переходять права та обов'язки юридичних осіб, які припинили власну діяльність [5].

В Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» поняття «реорганізація» застосовується лише в зв'язку з припиненням юридичних осіб [2, ст. 33].

Для визначення змісту поняття «реорганізація суб'єкта господарювання» доцільно звернутися до положень Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 р. [6]. Цей Закон визначає реструктуризацію підприємства як здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, яка не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що буде сприяти фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів.

Разом із тим згідно з ч. 1 ст. 11 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» сільськогосподарській обслуговуючій кооператив може бути реорганізовано лише в інший сільськогосподарській обслуговуючій кооператив, а кооперативне об'єднання — в інше кооперативне об'єднання.

Особливості коментованої статті впливають з положень чинного законодавства, відповідно до якого між членами кооперативу у разі його ліквідації розподіляється майно, що входить до усіх фондів, крім неподільного фонду, до якого пайові внески членів кооперативу не включаються: «Майно кооперативу, що залишилося після задоволення вимог кредиторів кооперативу, здійснення виплат членам кооперативу паїв та виплат на паї, кооперативних виплат, оплати праці, розрахунків з кооперативним об'єднанням, членом якого він є, розподіляється між членами кооперативу у порядку, визначеному статутом» [7, ст. 29]. Річ у тому, що згідно з ч. 7 ст. 29 Закону України «Про кооперацію» у разі ліквідації кооперативу майно неподільного фонду не підлягає поділу між його членами і передається за рішенням ліквідаційної комісії іншій (іншим) кооперативній організації (кооперативним організаціям). При цьому у рішенні повинні бути визначені напрями використання зазначеного майна [7, ст. 29].

Таким чином, доцільно зробити висновок, що правовий режим майна неподільного фонду сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, який не підлягає поділу між членами кооперативу, відповідає вимогам податкового законодавства [8].

Література

1. Про сільськогосподарську кооперацію [Текст] : Закон України від 17 липня 1997 р. (в редакції Закону від 20 листопада 2012 р., № 5495-VI) // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 39. — Ст. 261.
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [Текст] : Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 31-32. — Ст. 263.
3. Цивільний кодекс України [Текст] : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 4044. — Ст. 356.
4. Господарський кодекс України [Текст] : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18-22. — Ст. 144.
5. Ніцевич А., Лебедев В. Особливості реорганізації юридичних осіб і суб'єктів господарювання в Україні [Електронний ресурс] / А. Ніцевич, В. Лебедев // ЮР. ГАЗЕТА. — 2006. — № 21 (81), 9 листоп. — Режим доступу : <http://www.yur-gazeta.com/ru/article/651> — Назва з екрана.
6. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс] : Закон України від 14 травня 1992 р. із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 25.10.2015. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12> — Назва з екрана.
7. Про кооперацію [Текст] : Закон України від 10 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 5. — Ст. 35. (стаття 29).
8. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 2 грудня 2010 р. із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 25.10.2015 р. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> — Назва з екрана.